

Signe Wennebergs åbningstale for udstillingen "Under Solen - 80 års jagt på det gode liv" på Det Grønne Museum

Taler

Signe Wenneberg
Journalist, forfatter og redaktør

Dato

28. juni 2025

Sted

Det Grønne Museum

Omstændigheder

Signe Wenneberg holdt følgende tale ved åbningen af udstillingen "Under Solen - de sidste 80 års jagt på det gode liv" på Det Grønne Museum.

1 Kære alle. Kære Grønne Museum. Kære grønne gæster

Mit navn er Signe Wenneberg. Jeg er klimajournalist og stifter af **Den Lille**

5 **Grønne Avis**

Jeg er også producent af en landbrugsvare – økologisk botanisk gin lavet på

10 hvede og enebær – og jeg er hønseejer og jeg kommer fra landet og er vokset op på en gammel skovridergård. Jeg håber det kan kvalificere mig til at tale her i dag (hehe).

Tak fordi jeg må være en del af denne dag — her midt i det smukke danske

15 landskab.

For 80 år siden – i 1945 – blev Danmark atter frit. Vi havde udholdt fem hårde år. Vi var selvforsynende og resiliente og vi vidste, at vi kunne klare os.

20 Siden kom opgangstider i 1950'erne og 1960'erne – vi gav os til at forbruge helt vildt – så kom oliekrisen i 1970'erne og fattig-firserne. Og i 1987, da jeg gik i gymnasiet, kom **Bruntlandrapporten** med den engelske titel "*Our Common Future*" som slog fast, at vi måtte slå ind på en mere bæredygtig vej, hvis vi ville undgå en voldsom klimakrise. Vi hørte ikke efter.

25

Vi gav os til at forbruge, bygge, intensivere, rive ned, bygge mere, flade ud, producere, intensivere mere, holde flere dyr, skabe mindre mad til mennesker, fælde flere træer og rette flere åer og vandløb ud og nedlægge køkkenhaverne.

30

På de seneste 80 år har vi forandret det danske landskab mere end nogen generation før os. Man fristes til at sige, at da vi holdt op med at være i krig mod Tyskland gav vi os til at være i krig mod vores eget landskab, vores skove og vores biodiversitet. Og vi har været effektive!

35

Småbønderne, der dyrkede bæredygtigt, blev færre. Levende hegn blev fjernet. Stendiger forsvandt. Grøfter blev rettet ud og forsvandt. Der blev dyrket til asfaltkant. Vejtræer blev fældet. Vandløb blev rettet ud. Vilde blomster
40 forsvandt. Moser og branddammes vand blev pumpet væk. Maskinerne blev større og produktionen blev meget mere intensiv. Monokultur og helt ensfarvede marker (hvad blev der af flyvehavre og kornblomster?) så langt øjet rækker vandt indpas. Alle de korridorer til insekter, der ville have afbrudt øjet – er forsvundet sammen med insekterne, der i gamle dage satte sig klistret på
45 forruden, når man kørte langt. De har ikke overlevet den ørken, vi har skabt til dem.

Vi har intensiveret det hele over de seneste 80 år. Vi gik fra at være et landbrug, der dyrkede masser af sund giftfri varieret vitaminrig (meget mere vitaminrig
50 end nu) mad **til mennesker** — til et landbrug, der i dag primært dyrker mad **til dyr og har dyr indendørs**.

Vi har 12 millioner svin indendørs i svinefabrikker. Er det virkelig det vi vil? Være verdens svinefabrik? Med alle de omkostninger det har for naturen?
55

Indenfor de seneste tyve år er andelen af malkekøer, der kommer på græs faldet dramatisk. Selv på en dag som i dag er det kun 20 procent af de heldige malkekøer, primært økologiske køer, der kommer udendørs. Vi har 1.5
60 millioner stykker kvæg i Danmark.

65 I 1945 — for præcis 80 år siden — var der omkring **200.000 landbrug i Danmark.**
En fjerdedel af befolkningen – **1 million mennesker** – arbejdede i landbruget.
Danmark havde dengang ca. **4 millioner indbyggere.**

70 I dag, i 2025, er der under **9.000 fuldtidsbedrifter** tilbage. Kun **1,7 % af den danske befolkning — ca. 65.000 mennesker — har tilknytning til arbejde i landbruget.**
Befolkningen er vokset til **6 millioner.**

75 **Samtidig er Danmarks fødevarerproduktion gået fra at være lokal og robust — til at være globaliseret og meget, meget sårbar. Engang var vi uafhængige. Vi var frie. Vi dyrkede al den mad vi spiste selv.**

80 Vi kan ikke længere brødføde os selv. Ifølge Madkulturen bruger vi kun 0.6 % af det dyrkede areal på at dyrke mad direkte til mennesker. Vi kan ikke længere brødføde os selv. Hvad pokker gør vi hvis krisen for alvor rammer? Hvad skal vi spise?

85 På de seneste 15 år er der sket et fald i ansatte i grøntsags-erhvervet med næsten 50 procent.

90 Man kan ikke længere købe friske nyopgravede kartofler i København og omegn. Vi kan heller ikke købe økologiske bær i Danmark. Og der er ingen spændende grøntsager.

Alle grøntsager produceres nu af de samme 10-20 storproducenter. Gulerødder ser helt ens ud. De kommer fra samme producent. Mangfoldigheden er væk.

95 **I 1963 var vores land fyldt af mangfoldig mad til mennesker, dengang var 92 % af vores frugt og grønt var dyrket i DK (resten var velsagtens bananer, der kom med båd).**

100 I dag importerer vi hovedparten af vores **grøntsager, frugt og bælgfrugter.**
Vi producerer ikke bær mere – og en avler har lige været i nyhederne, hvor han

105 viste, at alle hans marker med blåbær blev fræset op kort før høst. Det kunne ikke betale sig at høste dem.

Bærplukkere

110 **Før i tiden: Jeg cyklede gennem marker med bær**, da jeg var barn i 1980'erne. Mange fra Terslev Skole – en lille landsbyskole – havde fritidsjob som bærplukkere. Jeg kom forbi plantager med æbler, pærer, kirsebær og blommer. Der var vejboder. Der var marker med kartofler, porrer, kål, asparges, majs. Der blev produceret mad. I fritiden gik vi til 4H og lærte at lave madplaner med mange kødfrie dage og lærte, at kylling var noget særligt fint man serverede om søndagen. Nu spiser alle kød hele tiden (ifølge Madkulturen).

115

120 **Markerne ved Haslev**, hvor jeg kommer fra, er ikke længere et spisekammer for mennesker. De er enten gule rapsmarker (monokultur) eller plastret til med sorte solceller, selv om det er god jord til at dyrke god mad til mennesker. Og på arealerne står der også nogle helt nye kæmpehaller. Det er svinefabrikker. De var der ikke, da jeg var barn. Da jeg var barn, kunne man hente tre liter mælk i en mælkejunge kl.18.30 på Mathisens gård og kom man før, hjalp man med køerne, der havde navne og gerne ville hjem fra marken for at blive malket. På vejen hjem kunne man svinge forbi Røde Erik efter grøntsager, jordbær og rabarber.

125

Det lyder som om jeg er 100 år gammel. Det er sket i min tid. Vi har gjort os afhængige af globale forsyningskæder for noget så grundlæggende som mad.

130 Hvad sker der, hvis forsyningskæderne bryder sammen? Hvis krig, klimakatastrofer eller energikriser og cyberangreb rammer? Hvis grænserne lukker? Hvis cyberangreb lammer havnene? Så vi ikke kan få containere ind? Hverken med foder. Eller med mad til mennesker?

135 **Så er vi kun 27 procent selvforsynende med den mad, der ikke er kød. Det er vildt nok, ikke?**

140 Vi har lagt al vores gode jord – hvor vi kunne dyrke grøntsager til mennesker – ud til foder, hvor der dyrkes så intensivt, at havmiljøet omkring Danmark gisper og fiskene dør.

Vi har tilladt os selv at blive afhængige af andre lande i den
145 sikkerhedspolitisk værste tid – hvor vi også kæmper med klimakrise,
ressourcekrise, sundhedskrise.

Respekt for jorden Når vi ser på de sidste 80 år, kan vi konstatere, at vi har flyttet
os fra en kultur, hvor mad kom fra det lokale landskab, hvor fællesskab, høstfest,
150 samhørighed, uafhængighed, bæredygtighed, mangfoldighed, cirkularitet og
respekt for jorden var grundlaget — til en kultur, hvor mad er blevet en global
handelsvare, løsrevet fra sted og sæson og kultur og tradition.

Men det er også derfor, det her sted — Det Grønne Museum — er så vigtigt.
155 For det rummer ikke bare fortællingen om vores fortid. Det rummer også
spørgsmålet om vores fremtid:

Vil vi være det samfund, der satte alt på eksport af animalske produkter
160 — mens vores egne børn er afhængige af lastbiler fra det alt for overophedede
Sydeuropa for at få noget at spise?

Eller vil vi være det samfund, der sagde: **Nu er det nok. Nu ændrer vi kurs?**

165 Som Brundtlandrapporten sagde det så klart i 1987:

*“En bæredygtig udvikling er en udvikling, som opfylder de nuværende
behov, uden at bringe fremtidige generationers muligheder for at
170 opfylde deres behov i fare.”*

Afslutning Lige så sikkert, som landskabet kan forandres — kan vi også. Vi kan
vælge noget andet. Vi kan vælge noget bedre. Vi kan vælge, at når fremtidens
175 børn står her om 80 år, så kan de sige: **Dér — dér i 2025 — valgte de at
ændre kurs.**

Hvordan skaber vi forandringen?

180

185 Vi går sammen i **fællesskaber** – sådan som vi altid har gjort – også som
bønder, borgere og producenter. Vi går sammen i foreninger og
andelsbevægelser og oprørsbevægelser. Vi bliver græsrodder. Vi skaber den
forandring, vi ønsker at se i verden sammen.

190 Det *jeg* har gjort, er at skabt et fællesskab omkring Den lille grønne avis – for jeg
formidler grønt stof. Jeg mærker et ENORMT engagement fra undergrunden.
Der begynder virkelig at ske noget. Vi kan gøre indsigelse mod udviklingen.

Ingen kan gøre alt. Men alle kan gøre noget.

Tak!

195

Kilde

Manuskript tilsendt af taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler.

Kildetype

Digitalt manuskript

200

Tags

Nomineret til Årets Danske Tale 2025, Åbningstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/signe-wennebergs-tale-ved-udstillingsabningen-for-under-solen-de-sidste-80-ars-jagt-pa-det-gode-liv-ved-det-gronne-museum>

205

210

215